

УДК 346.93:005.334.4

Гордієнко А.В. докторант кафедри, кандидат юридичних наук
(Запорізький національний університет, м. Запоріжжя, Україна)

ФІНАНСОВІ ІНСТРУМЕНТИ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО МЕХАНІЗМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОХОРОНИ АТМОСФЕРНОГО ПОВІТРЯ ТА БЕЗПЕКИ ПОВІТРЯНОГО ПРОСТОРУ

До базових елементів фінансових інструментів адміністративно-правового механізму забезпечення охорони атмосферного повітря та безпеки повітряного простору також віднесено: екологічний податок, плату за спеціальне використання природних ресурсів, штрафні санкції за порушення законодавства у сфері охорони повітря та безпеки повітряного простору [1].

Для регулювання використання природних рекреаційних ресурсів пропонується застосовувати такі економічні інструменти: ціни, тарифи, податки, систему страхування екологічних та економічних ризиків [2]. Крім того у спеціальній літературі пропонується дві групи еколого-економічних інструментів державного регулювання в сфері охорони навколишнього середовища: 1) пов'язана із такими функціональними навантаженнями як фіскально-бюджетні, до якої можна віднести екологічні оподаткування, екологічні платежі і збори, екологічне нормування і штрафні санкції за порушення екологічного законодавства; 2) пов'язана із системою фінансово-економічного стимулювання природоохоронної діяльності – пільгові податки, пільгові кредити, субсидії, регулювання цін на первинні ресурси і кінцеву продукцію, формування ринку екологічних товарів, послуг та робіт (розвиток «зеленої» економіки) тощо [3].

До фінансових інструментів адміністративно-правового механізму забезпечення охорони атмосферного повітря та безпеки повітряного простору в умовах екологізації підприємницької діяльності відносять: 1) розробку регіональних програм в сфері охорони атмосферного повітря та безпеки повітряного простору та цільових програм в галузі охорони атмосферного повітря та безпеки повітряного простору суб'єктів адміністративно-правового механізму забезпечення охорони атмосферного повітря та безпеки повітряного простору; 2) встановлення плати за негативний вплив на атмосферне повітря; 3) встановлення лімітів на викиди і скиди забруднюючих речовин і мікроорганізмів, лімітів на розміщення відходів виробництва і споживання та інші види негативного впливу на атмосферне повітря; 4) проведення економічної оцінки впливу господарської та іншої діяльності на атмосферне повітря; 5) надання податкових та інших пільг при впровадженні найкращих з наявних технологій, нетрадиційних видів енергії, використання вторинних ресурсів та переробки відходів, а також при здійсненні інших ефективних заходів щодо охорони атмосферного повітря та безпеки повітряного простору, відповідно до національного законодавства; 6) відшкодування в установленому порядку завданих збитків; 7) система екологічних відрахувань, платежів, податків, субсидій [4].

Стаття 41 Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища» визначає, що економічні заходи забезпечення охорони навколишнього природного середовища передбачають: а) взаємозв'язок усієї управлінської, науково-технічної та господарської діяльності підприємств, установ та організацій з раціональними використанням природних ресурсів та ефективністю заходів по охороні навколишнього природного середовища на основі економічних важелів; б) визначення джерел фінансування заходів щодо охорони навколишнього природного середовища; в) встановлення лімітів використання природних ресурсів, скидів забруднюючих речовин

у навколишнє природне середовище; г) встановлення ставок екологічного податку; д) надання підприємствам, установам і організаціям, а також громадянам податкових, кредитних та інших пільг при впровадженні ними маловідхідних, енерго-і ресурсозберігаючих технологій та нетрадиційних видів енергії, здійсненні інших ефективних заходів щодо охорони навколишнього природного середовища; е) відшкодування в установленому порядку збитків, завданих порушенням законодавства про охорону навколишнього природного середовища.

Таким чином, основними інструментами реалізації державної екологічної політики визначено серед іншого також економічні та фінансові механізми, зокрема екологічна модернізація промислових підприємств шляхом зниження ставки екологічного податку або у формі фіксованої річної суми компенсації (відшкодування податку), що має забезпечити стабільне фінансування природоохоронної діяльності та стимулювати розвитку екологічного підприємництва, зокрема виробництво продукції, виконання робіт і надання послуг природоохоронного призначення, а також сприятиме створенню податкового, кредитного та інвестиційного клімату для залучення коштів міжнародних донорів та приватного капіталу в природоохоронну діяльність, створення суб'єктами господарювання системи екологічного управління, впровадження більш чистого виробництва, технологій ресурсо та енергозбереження, розширеного відтворення лісів.

Список використаних джерел:

1. Бунякова Ю.Я. Екологічний менеджмент : конспект лекцій. Одеса : ОДЕКУ, 2018. 126 с.
2. Шмагина В.В. Механізм мобілізації природного ресурсного потенціалу розвитку рекреації та туризму на прикладі Українського Причорномор'я: Автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.08.01 / НАН України, Ін-т проблем ринку та економіко-екологічних досліджень. Одеса, 2001. 21 с.
3. Буканов Г. Економічні інструменти реалізації державної екологічної політики. Аспекти публічного управління. Т. 8. No 5. 2020. С. 5–12. doi: 10.15421/152088.
4. Нікола С.О. Формування системи економічного стимулювання природокористування в умовах еко-логізації підприємницької діяльності : дис... канд. екон. наук : 08.00.06. Одеса, 2018. 263 с.